

Diàleg

La normalització lingüística, una ficció que ens volem creure

Albert Pla Nualart

La mentida més difícil de desemmascarar és la que necessitem creure'ns. Des de la Transició els catalans –més ben dit, l'escàs 50% de la gent del país que voldríem poder-hi viure un dia amb normalitat en català– hem volgut creure que estàvem normalitzant la llengua sense posar en perill la convivència. Dir ara que un dels preus que paguem per preservar la convivència és abandonar la llengua a una lenta agonia no és només políticament incorrecte sinó que irrita molts polítics que no voldrien per res del món destapar aquesta caixa dels trons.

El nucli de la mentida és l'aberració sociolingüística que suposa afirmar que dues llengües poden aspirar a la normalitat compartint un territori, una població i unes mateixes funcions. Mai en tota la història de la humanitat cap poble ha viscut en aquest fantàstic bilingüisme i qualsevol sociolingüista sap que darrere ideals tan engrescadors com l'enriquiment mutu hi ha un conflicte que s'està resolent de manera subtil però inexorable a favor de la llengua més forta. El més elemental sentit comú ens diu que mantenir dues llengües comunes per a una mateixa població, territori i funcions és d'una disfuncionalitat insostenible. De fet, l'única llengua comuna dels catalans és el castellà i una política lingüística que no aspira a canviar aquesta situació no aspira a la normalitat del català. I, tanmateix, aquesta aberració anomenada *bilingüisme* és consagrada per l'Estatut i és, ara com ara, l'únic horitzó de la política lingüística del nacionalisme parlamentari.

A molts petits Estats d'Europa, com ara Holanda i Dinamarca, la població, a més de parlar la llengua del país, és capaç majoritàriament d'una comunicació més o menys fluida en anglès. Però entre el seu *bilingüisme* i el nostre hi ha una diferència transcendental que permet a aquestes llengües una normalitat en el seu territori que el català no té ni pot aspirar a tenir. No parlen anglès el 100% dels holandesos i, més important encara, el domini que té un holandès de l'anglès és clarament inferior al que té de la seva llengua, de manera que, en el millor dels casos, li serveix per fer-se entendre però no per expressar el seu món interior amb els matisos necessaris per sentir-s'hi còmode, per sentir-s'hi ell mateix. En altres paraules, l'anglès és només una eina útil per a certs usos formals i està al marge de la vida quotidiana, de la comunicació més íntima i profunda. I això és així per a la gran majoria de la població.

A Catalunya –val més no parlar dels Països Catalans per no deprimir-nos– a l'entorn d'un 50% dels catalans senten el castellà com la seva llengua més íntima i personal, a la qual se senten units per

“La llengua comuna dels catalans és el castellà i una política lingüística que no aspira a canviar aquesta situació no aspira a la normalitat”

un fortíssim vincle d'identificació. Però és que, a més, l'escàs 50% que encara sentim el català com la nostra llengua dominem tan bé el castellà que sovint ens resulta més còmode cedir la llengua davant un potencial conflicte.

Des de la recuperació de la democràcia, la nativització del castellà –el nombre de catalans que el perceben com la seva llengua– no ha parat de créixer. La majoria dels nens que han passat per la tan alabada immersió lingüística han esdevingut adults que poden comunicar-se en català –un català molt castellanitzat, això sí– però que utilitzen, sempre que poden, el castellà, la llengua amb què s'identifiquen i se senten còmodes. Molts d'aquests catalans associen la llengua del país a uns àmbits formals i simbòlics. És, en el millor dels casos, la llengua de l'aula, d'algunes persones grans, de certs programes de tele, mai la llengua del pati, del colle-

guisme, de l'espontaneïtat. Una llengua innecessària, perquè tothom entén i parla perfectament el castellà; una llengua, per tant, que fàcilment poden sentir com a imposada arbitràriament per gent que té la mania d'expressar-s'hi.

El lector d'aquest diari coneix, esclar, molts ambients en què això no és així, en què el català és encara la llengua normal de la vida diària i el castellà una llengua forastera que de vegades està obligat a utilitzar. Qui viu en aquests ambients es pot resistir a acceptar que, de fet, són només illes en una àrea metropolitana que a poc a poc les va devorant alhora que devora tot el país. Pot viure en la seva illa alimentant la il·lusió que el seu petit món serà etern, que res l'amenaça, escoltant TV3 i Catalunya Ràdio i veient serials en què la normalització lingüística guanya per golejada fins i tot en un barri tan popular com Sant Andreu. Però si surt al carrer i para l'orella s'adonarà que aquesta normalització és tan fictícia com el serial. És una ficció que els catalans ens administrem per portar millor l'agonia de la nostra llengua.

Arribats a aquest punt, algú pot preguntar: ¿què caldria fer, doncs, si realment volguéssim normalitzar la llengua? La teoria és molt senzilla: caldria convertir el català en la llengua comuna d'aquest poble i d'aquest territori, en la llengua necessària –necessària perquè, si només parles castellà, hi ha gent que no t'entén (no pas que no et vol entendre)–. Perquè, ¿en quina llengua, sinó la

necessària i comuna, s'integraran l'allau d'immigrants, molts d'ells hispanoamericans, que necessitem per compensar la nostra anèmica taxa de natalitat? I fer-la necessària i comuna demana que no tothom parli i entengui perfectament la llengua que l'amenaça, ja per si mateixa molt més forta i poderosa. Demana que el castellà sigui, en el millor dels casos, com l'anglès a Holanda i Dinamarca. Demana –i aquest és el gran tabú– fer retrocedir el castellà i acceptar un principi evident: perquè una llengua avanci en un territori cal que una altra retrocedeixi. El mateix procés, però en sentit contrari, que tapem amb la fallàcia del bilingüisme, que és, de fet, l'estratègia més intel·ligent i efectiva per aconseguir la dissolució de la llengua feble sense traumatitzar ningú.

Si vostès fan alguna vegada aquest plantejament, veuran com moltes persones els titllaran d'extremistes. I ho faran sense donar-los temps a prendre partit, sense haver-los deixat dir si estan realment a favor d'aquesta normalització. Semblaria que una temptativa d'anàlisi de la realitat pot ser encertada o equivocada, però mai extremista. Però és tanta la necessitat d'autoengany, la necessitat de creure's que estem normalitzant la llengua, és tanta l'autocensura per no veure el que hi ha, que es qualifica d'extremista una hipòtesi per no haver-se-la ni de plantejar.

Perquè si la donem per bona, ¿continua sent raonable posar-se com a objectiu polític la normalització lingüística? Segurament no. Una política que pretengui fer retrocedir el castellà a Catalunya no solament posaria en perill la convivència i rebria una resposta violenta del nacionalisme espanyol sinó que seria anticonstitucional i antidemocràtica, perquè no tindria el suport de la majoria dels catalans. Per fer-se una idea d'aquest suport, només cal veure el pànic que provoca en el nostre govern haver de fer complir la raquítica llei de política lingüística que tenim, una llei que recorda aquells gossos petaners que s'espanten dels seus propis lladrucs quan pretenen intimidar.

De fet, una autèntica normalització lingüística demanaria moltes de les coses que els vidalquadrastes i els babelistes denuncien quan encara ningú no ha gosat ni plantejar-les. Que no s'amoïnin, el benestar i benpensant poble català sempre posarà per davant de tot la convivència. És una posició respectable, potser la més assenyada, probablement l'única viable. Ara: resulta intel·lectualment humiliant que se'ns vulgui fer creure que fent el català més enrotllat i simpàtic i apellant al voluntarisme heroic d'una minoria cada dia més cremada ho salvarem tot, que podem fer truites sense trencar ous. Fa massa temps que somiem truites. Potser ja som prou grans per afrontar la realitat i deixar les ficcions per als serials.

• Albert Pla Nualart. Assessor lingüístic

i cap d'Edició de l'AVUI

DANIEL BODA